

GUIDE TIL FRIRUMSDEBAT

LÆSEVEJLEDNING

Dette dokument beskriver, hvordan en Frirumsdebat er bygget op samt tilbyder en guide til, hvordan du som Debatpilot kan initiere og afvikle en Frirumsdebat. Nogle elementer i en Frirumsdebat er en fast del af konceptet. Andre elementer kan tilpasses lokalt, ud fra den konkrete debat, jeres skole, og dig som Debatpilot. På Debatpilotuddannelsen gennemgår vi runderne og tankerne bag, giver dig mulighed for træning i moderatorrollen og at finde din egen form. Dokumentet skal dermed ses som et fælles fundament for at starte træningsarbejdet. God læsning.

INDHOLD

3 FORMÅLET MED FRIRUMMET

4 AKTØRER I EN FRIRUMSDEBAT

5 OVERBLIK OVER FRIRUMSDEBATTENS TRE RUNDER

7 FORBEREDELSE FØR EN FRIRUMSDEBAT

9 EKSEMPEL PÅ FRIRUMSDEBAT

FORMÅLET MED FRIRUMMET

Frirummet er en ny debatform. I en Frirumsdebat trækker vi konfliktens fronter op som i en konventionel debat, men gennem refleksion over tvivl og dilemmaer søger vi initiativer for det fælles bedste.

På Facebook og andre sociale medier bekræfter vi hinanden ved at tale til dem, vi er enige med; og dem, vi ikke er enige med råber vi af. Spindoktorer lærer politikerne, at de ikke behøver at svare på spørgsmål eller skifte holdning. I stedet skal de bare gentage de samme pointer igen og igen. Og medierne fokuserer på de mest skingre stemmer og giver dårligt plads til eftertanke. Debatkulturen er sjældnere og sjældnere en debatkultur, og oftere og oftere en råbekultur. I konkurrencementalitetens ånd leder vi efter vinderen eller taberen, så der ofte er mere tale om konfliktunderholdning end reel debat. En debat på sådanne præmisser gør os ikke klogere. Den hjælper os ikke til at finde initiativer for det fælles bedste, der kan bringe os videre.

Derfor har friskolerne, efterskolerne og folkehøjskolerne taget initiativ til "Frirummet". Frirummet handler om at tilpasse debatten til en kompleks virkelighed, hvor der ikke er brug for skingre paroler eller fastlåste positioner. Vi vil trække konkurrenceelementet ud af samtalen og insistere på, at meningsudvekslinger skal gøre os klogere, mere ansvarsbevidste og handlingsorienterede. For et Danmark, der taler sammen, hænger sammen!

Det har altid været en væsentlig del af de frie skoler at skabe demokratisk dannelse og medborgerskab. De frie skolers oplysning har hele tiden haft til formål at vække til engagement om det fælles bedste, og siden 1844 har først højskolerne, siden de andre frie skoler, rundt omkring i landet oplevet og oplyst deltagerne på skolerne, og i høj grad været lokale kultur- og kraftcentre, hvor lokalbefolkningen har kunnet mødes om at udveksle synspunkter om stort og småt sig selv imellem og med de folkevalgte.

En Frirumsdebat forløber efter nogle klare spilleregler med nogle forudbestemte elementer. Ved at følge formatet for en Frirumsdebat kommer man på to timer gennem de tre faser, der er nødvendige for at have en konstruktiv debat: Først trækker man fronterne op, så man ved, hvor man er uenige. Så reflekterer man sammen over, hvad man har til fælles, og hvad man selv er usikker på. Til sidst forpligter Debattører og Deltagere sig til at forsøge at finde frem til initiativer, der kan bringe os videre til fælles bedste. For en debat er først rigtig konstruktiv, når man er klar til at handle på den.

PRINCIPPER

- **UDGANGSPUNKTET ER ALTID EN KONFLIKT**
- **HÅRDE VED PROBLEMET, RESPEKTFULDE OVERFOR HINANDEN**
- **DE FREMMØDTE (DELTAHERE) SKAL INVOLVERES**
- **FRIHED TIL AT VÆRE UENIG UDEN AT BLIVE UVENNER**
- **FRIHED TIL ARGUMENTERE, LYTTE OG BLIVE LYTTET TIL**
- **FRIHED TIL AT ANERKENDE ANDRE HOLDNINGER, SYNSPUNKTER OG VÆRDIER END DEM DU SELV STÅR FOR**
- **FRIHED TIL AT TVIVLE, BLIVE KLOGERE OG ÆNDRE MENING**
- **FACILITERES AF EN ALMINDELIG BORGER (FX EN LÆRER) OG IKKE AF EN JOURNALIST**

AKTØRER

I EN FRIRUMSDEBAT

Her ser du en liste over de forskellige aktører, der indgår i en Frirumsdebat:

DEBATPILOT

Din rolle som Debatpilot er både at tage initiativ til, at planlægge og at afvikle Frirumsdebatter. Du sikrer i planlægningen, at temaet for debatten er relevant og sørger for, at de mest relevante Debattører bliver inviteret.

Under Frirumsdebatten er det din rolle at lede Debattørerne og Deltagerne igennem de tre runder, så de bevarer overblikket, overholder tidsrammen og formålet med hver af de tre runder.

Du spørger ind til Debattørernes udsagn og sørger for, at de er hårde ved problemstillingen, men ikke ved hinanden.

Hvis du kun skal huske én ting undervejs i afviklingen, så er det formålet med Frirummet:

At vi bliver klogere på problemstillingen gennem Debattørernes synspunkter og refleksion og at vi på baggrund af Deltagernes forslag kommer frem til konkrete initiativer.

DELTAGERE

Det er de mennesker, der er mødt fysisk op for at deltage i selve Frirumsdebatten. Det er ikke tilfældigt, at vi kalder dem Deltagere frem for publikum; Det er en grundtanke i Frirummet, at alle er inviteret til aktivt at tage del i debatten. Når vi nedenfor gennemgår de enkelte runder i Frirumsdebatten, skriver vi tydeligt, hvor og hvordan Deltagerne har mulighed for at engagere sig.

DEBATTØRER

De to personer, der er inviteret til at debattere den konkrete problemstilling. I afsnittet 'Forberedelser' længere nede i dokumentet finder du underafsnittet 'Udvælgelse', hvor vi gennemgår, hvilke kriterier de to personer skal udvælges efter. Her fremgår det også, at der i visse situationer kan inviteres 3 Debattører.

HJÆLPERE

De personer, som på forhånd er udpeget til at hjælpe dig med afviklingen af selve Frirumsdebatten på dagen. Det er vigtigt, at du og Hjælperne aftaler meget konkret, hvad Hjælpernes opgave(r) er. Ofte vil det være en stor hjælp for Debatpiloten, hvis der er en Hjælper, som holder øje med tiden, ligesom det vil være relevant, at andre hjælper med inddragelsen af Deltagerne.

MEDARRANGØRER OG SAMARBEJDSPARTNERE

I mange Frirumsdebatter vil det være en rigtig god ide at have en eller flere samarbejdspartnere og Medarrangører. Den frie skole, som du kommer fra, vil stadig være den, som stiller med Debatpiloten, men man kan godt være flere interessenter, som inviterer til en Frirumsdebat. Eksempler på samarbejdspartnere kunne være: De(t) lokale medier, en lokal virksomhed, biblioteket, idrætsforeningen, kommunen, kirken, den lokale grundejerforening og mange flere.

OVERBLIK OVER FRIRUMSDEBATTENS **TRE RUNDER**

Selve debatten forløber over to timer uden pause. Arrangement har en velkomst og evt. sang eller anden aktivitet og kan også afsluttes med sang og/eller kaffe/te. Arrangementet kan derfor godt vare længere end de to timer, men selve Frirumsdebatten varer de to timer. Tiden er en af de vigtige spilleregler. Afgrænset tid skærper alle til at holde sig til emnet og formålet. Man kan dog forestille sig, at man til en konference eller med en 5. klasse behøver et kortere timeslot, hvor man gerne vil benytte elementer fra en Frirumsdebat. Eller på en skole vil bruge en hel weekend til fordybelse i et emne. Det kan man godt, hvis man bruger et andet beslægtet navn ala Frirumstimen/-lektionen eller Frirumsweekend. Om varigheden er to timer, kortere eller længere, så er tidsintervallerne altid på forhånd fastlagte, og alle involverede kender til dem. Hvis vi ikke til selve Frirumsdebatten har en fast afgrænset tid som spilleregel, risikerer vi at miste noget af den tydelige profil.

Rundernes varighed er angivet i intervaller – også for at give plads til uforudset spildtid; at Deltagerne er længe om at komme ind fra pause; at projektoren driller eller lignende.

Runderne afvikles inden for disse intervaller. Nogle emner behøver måske mere tid til Refleksioner end til Initiativer. Det er muligt at variere tidsintervallerne, såfremt alle involverede kender til de på forhånd fastlagte tidsintervaller.

På næste side er, der en beskrivelse af runderne.

TRE RUNDER

- 1. Fronter**
- 2. Refleksioner**
- 3. Initiativer**

INDLEDNING (5-10 MINUTTER)

Her forklarer du, hvad Frirumsdebatten er; hvordan den fungerer; og hvad formålet er. Her præsenterer du også debattens emne/konflikt.

RUNDE 1: FRONTER (20-25 MINUTTER)

Her er Debatpilotens opgave gennem Debattørerne at klarlægge: Hvad er problemet, og hvori består konflikten?

Debatpiloten har på forhånd fundet citater fra hver Debattør, som læses op, og som er med til at tegne konflikten op. Herefter forklarer hver Debattør, hvordan de ser problemstillingen, hvilke konsekvenser den kan have samt forholder sig kritisk til modpartens synspunkt.

RUNDE 2: REFLEKSIONER (35-40 MINUTTER)

Denne runde indledes med et personligt spørgsmål til Debattørerne, så vi lærer baggrunden for deres ståsted bedre at kende. Debattørerne reflekterer over egne synspunkter og evt. egen tvivl. Hvilke dilemmaer kan de selv se i konflikten? Hvad har den anden sagt, som de kan være enige i? Nysgerrighed på den anden Debattørs synspunkter, så vi kan blive klogere. Hvilket argument er det svageste? Både ens eget og blandt den andens argumenter.

I denne runde deltager Deltagerne ikke.

RUNDE 3: INITIATIVER (40-45 MINUTTER)

Indledes med, at Deltagerne bliver bedt om at "summe sammen 2 og 2" og efterfølgende svare på, hvad de vil foreslå Debattørerne at gøre. Hvad nyt har de hørt, som giver dem nye vinkler og dermed nye muligheder?

Debatpiloten beder herefter Debattørerne forholde sig til forslagene fra Deltagerne og selv at komme med forslag til, hvor de kan se en fællesmængde; hvor der kan være en 3. vej eller måske blot, hvor der er sket en tilnærmelse. Det vil ikke nødvendigvis være initiativer, der klarer hele den overordnede problemstilling, men selv små skridt i den rigtige retning gør en forskel for at få os videre.

Senere i runden kan Deltagere selv påtage sig at videreføre initiativer, også selvom Debattørerne måske ikke kan tilslutte sig. Runden afsluttes med, at såvel Debattører og Deltagere svarer på "Hvor blev du klogere?"

FORBEREDELSE FØR EN FRIRUMSDEBAT

Forud for arrangementet skal du sammen med evt. Medarrangører have en række ting på plads på følgende områder:

TEMA FOR DEBATTEN

Temaet kan tage udgangspunkt i både en lokal, eller national problemstilling. Den kan have politisk eller etisk karakter eller være en konkret konflikt i lokalsamfundet af mere civil karakter. Det er vigtigt, at problemstillingen er nærværende og har relevans for Deltagerne. Relevansen af temaet kan variere, om Deltagerne er elever, lokale medborgere, nationale interesseorganisationer eller filosofisk interesserede. Emnet/problemet skal formuleres skarpt nok til, at der kan inviteres to Debattører, som repræsenterer to modsatte synspunkter. Emnet skal samtidigt også for-

muleres på en sådan måde, at debatten kan føre til øget forståelse og give mulighed for, at forslag til initiativer kan opstå.

Når I har fundet en ordlyd for problemstillingen, er det vigtigt, at I får begge Debattører til at nikke til den, så I alle sammen er enige om, hvad problemstillingen reelt er.

Det kan være en fordel, hvis du kan finde et citat fra hver af Debattørerne forud for selve Frirumsdebatten, så du kan bruge det i runde 1: Fronter.

DEBATTØRER

I forhold til Debattørerne er der to ting, der er vigtige at få på plads inden Frirumsdebatten: Udvælgelse og briefing.

Udvælgelse af Debattører

Debattørerne skal have part i konflikten og have noget på spil. De skal have mulighed for formelt eller uformelt at kunne videreføre initiativer, såfremt Debattøren kan tilslutte sig et foreslået initiativ fra Deltagerne eller i fællesskab mellem Deltagere og Debattører. De skal vide på forhånd, at de deltager med et ønske om at komme frem til initiativer for det fælles bedste - om det så blot er, at de skal mødes igen eller vil tage emnet op i deres bagland i det nye lys fra Frirumsdebatten. Det kan ske, at Debattørerne ikke kan finde frem til selv det mindste initiativ, men måske er der forslag fra Deltagerne, som de begge eller den ene kan tilslutte sig - og i hvert fald kan Deltagerne altid fremsætte initiativer, som de selv evt. sammen med andre af Deltagerne vil føre videre.

Hvis der ikke kan udvælgelse Debattører til det formulerede emne, skal emnet omformuleres. Det kan være, det skal trækkes op på et mere abstrakt forståelsesniveau, eller at det skal formuleres mere konkret/mere lokalt.

Der udvælgelse to Debattører, så vi sikrer, at der er klare modsætninger, og så der er tid til reelle refleksioner og mulighed for at tilslutte sig forslag til initiativer fremadrettet. Debattørerne bliver på forhånd bedt om at sørge for en suppleant, der kan træde til i tilfælde af sygdom eller anden forhindring. Der kan være særlige emner og konflikter, hvor en 3. Debattør vil være vigtig - i sådan en situation er det muligt at invitere denne 3. Debattør med.

VIGTIGT

De to udvalgte Debattører skal på forhånd udpege en suppleant, så vi er sikre på at kunne have en Frirumsdebat, selvom vedkommende bliver syg eller forhindret.

Skulle der være flere vinkler på emnet, end de to Debattører repræsenterer samt andre interessenter med viden, indspark og løsninger, er anbefalingen, at disse inviteres med som Deltagere, hvor de bliver forberedt på, at de spiller ind der, hvor der lægges op til medinddragelse.

Briefing

Debattørerne skal være informeret om konceptet bag Frirummet, og de tre runder (fx som beskrevet ovenfor) i selve arrangementet.

EKSEMPEL

Problemstilling: Skal der opsættes aftenbelysning på den lokale fodboldbane?

En u hensigtsmæssig casting kunne være en fodboldspiller og en nabo til boldbanen. Uenigheden er egentlig klar nok: Boldspilleren ønsker belysning, så han kan træne om aftenen, mens naboen til banen er imod belysningen, fordi den vil stå i vejen for nattesøvnen. Men ingen af dem har ansvar for beslutningen – og ingen af dem har i sidste ende beslutningskompetence.

En god casting kunne være formanden for boldklubben og formanden for grundejerforeningen: De repræsenterer de to primære interesser i problemstillingen, og de har central betydning for problemstillingens fremtid: Hvis ikke formanden for boldklubben går efter at få belysning på banen, så bliver det ikke til noget, og omvendt er naboernes indsigelse det eneste, der står i vejen for, at belysningen bliver en realitet.

Fodboldspillerne og naboen til boldbanen vil til gengæld være forrygende Deltagere især i runde 3 med initiativer, hvor de kan spille ind med deres vinkler og forslag til initiativer.

DELTAGERE

Sammen med evt. Medarrangørere sørger I for at få udbredt information til potentielle deltagere om den konkrete Frirumsdebat – på Facebook, i lokale medier osv. Til dette modtager I et starter-kit med materialer både til at invitere og til afvikling af selve debatten. Desuden kan du og medarrangørerne være aktive på debattens event på Facebook forud for arrangementet, hvor du kan gå i dialog med Deltagerne og opfordre til at komme med spørgsmål og perspektiver på problemstillingen, som I kan tage op til selve arrangementet.

Overvej Deltagernes engagement i emnet – om emnet har relevans for de Deltagere, I ønsker at have med. Måske skal emnet justeres, så elever ser relevansen. Eller hvis lokal problemstilling at de lokale medborgere oplever relevansen. Ellers skal emne omformulere. Eller I skal invitere andre Deltagere.

Deltagernes aktive rolle er altafgørende og med til at gøre en Frirumsdebat til noget nyt og bæredygtigt. De skal indrages og høres. Deltagerne kan være lige netop dem, der bidrager med forslag til initiativer, som kan bringe debatten videre og finde initiativer for fælles bedste. Deltagerne kan selv påtage sig at videreføre initiativer, også selvom Debattørerne ikke kan tilslutte sig. Deltagerne kan desuden bidrage med nye vinkler og forslag, som de to Debattører ikke selv kan komme frem til.

LOKATION

Debatten finder sted på værtsskolen eller på et centralt mødested i byen. Der kan være situationer, hvor det vil være bedre, at arrangementerne rykkes ud af huset til f.eks. medborgerhuse, biblioteker, rådhus og andre lokale samlingssteder. Enten fordi en Debatpilots skole ikke har kapaciteten på tidspunktet, eller fordi det kan understøtte, at vi får en større blanding af Deltagere.

Overvej, om jeres valg af lokation vil virke fremmende for fremmødet, og om alle vil opleve at føle sig velkommen. Overvej, om jeres valg af location kan være en pointe i sig selv, f.eks. i forhold til om alle aktører i debatten vil føle sig lige meget på hjemmebane/udebane.

Desuden har du et starter-kit med skabeloner til invitation, plakat, Facebook-opslag mv. at støtte dig til samt nogle præsentationslides til selve afviklingen.

EKSEMPEL PÅ FRIRUMSDEBAT

På de efterfølgende sider gennemgår vi skridt for skridt et detaljeret eksempel på en Frirumsdebat. Eksemplet er ret specifikt for at illustrere, hvordan en Frirumsdebat kan foregå. Bl.a. beskrives hvordan I fysisk kan være placeret på scenen. Dette skal betragtes som anbefalinger, og det vil være muligt at gribe det anderledes an. Det dykker vi mere ned i på Debatpilotuddannelsen.

INDLEDNING

TID: Indledningen må tage 5-10 minutter.

FORMÅL: At gøre det helt klart, at I er samlet for at blive klogere på en konkret konflikt/problemstilling og at komme frem til nogle konkrete initiativer på den baggrund.

SETUP: (Alene forslag): Deltagerne sidder på stole rettet mod en scene eller et område. Du står (eller sidder ved et bord) midt på scenen/debatområdet, og Debattørerne sidder på hver deres stol, der er placeret en til to meter fra dig på henholdsvis højre og venstre side af dig. Undervejs i debatten kommer du til at bede Debattørerne skifte pladser nogle gange, så du på den måde gør det tydeligt, hvad formålet er med de forskellige runder, og samtidig bliver der skabt mere liv og dynamik på scenen.

Der er et lærred med en projektor, som er tilsluttet en computer, som en af Hjælperne styrer undervejs. Computeren er tilsluttet en lydkilde. Enten højtalere, der findes på lokation i forvejen eller alternativt et sæt medbragte computerhøjtalere. På projektoren vises slide 1, hvor der står 'Indledning'.

1. BYD SALEN OG DEBATTØRER VELKOMMEN

Sørg for, at både Deltagerne og Debattører oplever at blive set og respekteret.

Din autoritet består i høj grad i, at du er på hold med Deltagerne, så sørg for, at det står klart fra starten.

For eksempel kan du byde Deltagerne velkommen med noget i retning af:

"Velkommen til. Jeg er glad for, at vi er så mange her i dag, der vil blive klogere på (problemstilling), – og jeg ser frem til, at vi sammen skal finde ud af, hvad Debattørerne har på hjerte, hvorfor vi ser på tingene, som vi gør, og hvilke initiativer vi sammen kan blive enige om."

Eller når du byder Debattørerne velkommen på scenen og skal fortælle, hvad temaet er i dagens Frirumsdebat, så kan du fx henvendt til Deltagerne sige noget i stil med:

"Vi er her i dag for, at høre, hvordan I forholder jer til (problemstilling), og vi ser frem til, at vi sammen bliver klogere og finde frem til initiativer, der kan bringe os videre."

2. HJÆLPER VISER SLIDES FRA STARTER-KITTET PÅ PROJEKTOREN OG AFSPILLER LYDFILM, DER FORKLARER FRIRUMMET

En Hjælper viser slides og afspiller lydfilen om Frirummet, så alle til stede har en fælles referenceramme for konceptet og de trin, I skal igennem i dag.

3. PRÆSENTÉR DAGENS EMNE

Fortæl så simpelt som muligt, hvad I skal tale om i dag; det bør kunne formuleres på én sætning.

Problemstillingen skal være formuleret i forvejen, og begge Debattører skal have nikked til den forinden, men sørg for, at de også siger god for den til selve arrangementet.

4. HJÆLPER SKIFTER TIL SLIDE MED OVERSKRIFTEN 'RUNDE 1: FRONTER'.

RUNDE 1: FRONTER

TID: Denne runde må tage 20-25 minutter.

FORMÅL: At få klarlagt, hvad er problemet, og hvori består konflikten? Debatpiloten skal sikre, at konflikten er klart ridset op, og hver Debattør forklarer, hvordan de ser på problemstillingen, hvilke konsekvenser den kan have samt forholder sig kritisk til modparten synspunkt. Det tegner feltet op, så alle er afklaret med, hvad de to Debattørers standpunkter er, og hvad de er uenige om.

SETUP: (Alene forslag): Debattørerne rejser sig og står op i runden, indtil Deltagerne skal "summe sammen".

DELTAGERNES ROLLE: I denne runde bliver Deltagerne efter ca. 10 -15 minutter bedt om, at bidrage med "andre argumenter til problemstillingen end dem Debattørerne har fremført".

HJÆLPERENS ROLLE: I denne runde kan det være hensigtsmæssigt, at en eller flere Hjælpere går rundt med en mikrofon for at høre Deltagernes "andre argumenter".

1. INTRODUCÉR RUNDEN.

Du forklarer Deltagerne og Debattører, hvad formålet med denne runde er, og hvad der skal ske. Hjælper afspiller lydfil og Hjælper skifter derefter til det slide på projektoren, der viser forklarende stikord til runden.

2. OPSUMMER FØRSTE DEBATTØRS STANDPUNKT.

Du laver en meget kort opsummering af den første Debattørs ståsted. Her er en række punkter, som du kan bruge som inspiration til at opsummere ud fra:

- Hvad er Debattøren for?
- Hvad er Debattøren imod?
- Det kan være en fordel, hvis du på forhånd har fundet et citat – fx i et nyhedsmedie - fra Debattøren, som du kan læse op og henvide til. Hjælper kan evt. trykke citatet frem på projektoren.

Få Debattøren til at nikke til dine opsummeringer undervejs. Hvis Debattøren er meget uenig, så kan vedkommende uddybe eller rette, men det skal være meget kort.

Stil eventuelt et spørgsmål eller to, hvis der er noget, som Debattøren kan opklare eller uddybe.

Denne runde handler først og fremmest om at få spillebanen på plads, så det er vigtigt, at du aktivt skærer ind, hvis tiden begynder at skride. Derfor er det også fint nok, hvis Debattøren kun er 90% enig i et eller flere punkter - brug ikke tiden på detaljerytteri her.

3. OPSUMMER DEN ANDEN DEBATTØRS STANDPUNKT.

Samme procedure som ved første Debattør.

4. RIDS OP, HVOR DE TO PARTER ER UENIGE OG LAD DEM FORHOLDE SIG TIL HINANDENS SYNSPUNKTER.

Italesæt uenighederne mellem de to Debattører med afsæt i de to opsummeringer. Det er vigtigt, at det står klart, at Debattørerne er uenige, og hvor de er uenige. Bed Debattørerne forholde sig til hinandens synspunkter.

5. DELTAGERNE BIDRAGER MED ANDRE ARGUMENTER.

Giv evt. Debattørerne mulighed for at svare yderst kortfattet

6. HJÆLPER SKIFTER TIL SLIDE MED TITLEN 'RUNDE 2: REFLEKSIONER'.

RUNDE 2: REFLEKSIONER

TID: Denne runde må tage 35-40 minutter.

FORMÅL: At lære Debattørernes personlige ståsted bedre at kende. At få Debattørerne til, at reflektere over egne synspunkter og dilemmaer. At give tid og plads til tvivl og eftertanke i forhold til deres eget ståsted og til at Debattørerne anerkender hinandens argumenter og er nysgerrige på hinandens synspunkter.

SETUP: (Alene Forslag): I sidder som udgangspunkt i samme setup som i runde 1, men når du introducerer runden, beder du Debattørerne bytte plads, så de kommer til at sidde i en stol, der repræsenterer en anden holdning end deres egen.

DELTAGERNES ROLLE: Ingen rolle i denne runde.

1. INTRODUCÉR RUNDEN.

Du forklarer Deltagere og Debattører, hvad formålet er med denne runde, og hvordan den ca. kommer til at forløbe. Du forklarer dem, at Debattørerne nu skal bytte stol, fordi sidste runde handlede om at komme ud med, hvor man selv står, og denne runde handler om at sætte sig i den andens sted.

Det er vigtigt, at du understøtter over for Debattører og Deltagere, at denne runde handler om at give plads til eftertanke, tvivl og åbenhed. Både for sig selv og for andre. Det er både lidt uvant og potentielt lidt ubehageligt. Det er altså ikke i denne runde, at Deltagere eller Debattører stiller kritiske spørgsmål eller angriber hinanden. Understreg, at det er nysgerrighed, der gør os klogere.

Hjælper afspiller lydfil og Hjælper skifter derefter til det slide på projektoren, der viser forklarende stikord til runden.

2. DET PERSONLIGE SPØRGSMÅL

Refleksionsrunden indledes med et personligt spørgsmål til Debattørerne, så vi lærer baggrunden for deres ståsted bedre at kende.

Spørg fx:

- Fortæl en personlig historie eller oplevelse, der har været med til at forme det ståsted, du har i dag?
- Er der noget i dit eget liv, der har formet din holdning til det her spørgsmål?
- Hvor var du, og hvad var du optaget af, da du var 16 år?
- Nævn en eller to begivenheder, som har præget de holdninger du har i dag?
- Hvornår er din første erindring om, at du skulle forholde dig/eller hørte om "dagens tema"

3. STIL SPØRGSMÅL TIL DEBATTØRERNE PÅ SKIFT

I dette punkt undersøger du og Debattørerne sammen de forskellige synspunkter, værdier og argumenter, som er blevet bragt på banen. Du stiller et spørgsmål ad gangen til Debattørerne på skift.

4. OPSUMMERING

Opsummer Debattørernes refleksioner.

5. HJÆLPER SKIFTER TIL SLIDE MED TITLEN RUNDE 3: INITIATIVER'

Inspirationsspørgsmål

Start med disse tre:

- Alle konflikter indeholder et dilemma – hvad er dilemmaet i denne konflikt?
- Uanset hvor sikker man er på sin sag og på sine argumenter, så er det helt fundamentalt for det at være et menneske, at vi af og til tvivler. Hvor kan du engang imellem komme i tvivl om dit ståsted?
- Hvor synes du, at (navn på den anden Debattør) har fat i noget, der giver mening? Hvorfor synes du, at det giver mening?

Brug nogle af disse og supplér eventuelt med spørgsmål fra Debattørerne selv:

- Fortæl os noget, vi ikke ved.
- Hvad kunne man sige om problemstillingen nu, som er mere sandt end det, der allerede er blevet sagt?
- Hvad har du selv på spil?
- Prøv at gengive (navn på den anden Debattør) holdning på en måde som (han/hun) kan genkende.
- På hvilke punkter kan du forstå, at nogle andre kunne mene noget andet end dig?

Slut af med disse to:

- Hvor synes du, at (navn på den anden Debattør) har sit svageste argument?
- Hvad tænker du anderledes om nu, end du gjorde, da vi startede?

RUNDE 3: INITIATIVER

TID: Denne runde må tage 40-45 minutter.

FORMÅL: At få Debattørerne og Deltagerne til at udvikle initiativer for fælles bedste, der kan få os videre i forhold til problemstillingen. I den bedste af alle verdener, så aftaler Debattørerne også, hvordan og hvornår de vil realisere initiativerne.

SETUP: (Alene forslag) Starter som forrige runde slutter, men du beder Debattørerne om at flytte stolene tæt sammen på midten relativt tidligt i runden.

DELTAGERNES ROLLE: Denne runde indledes med, at Deltagerne bliver bedt om at "summe sammen 2 og 2" og efterfølgende svare på, hvad de vil foreslå Debattørerne at gøre. Debattørerne bedes herefter forholde sig til forslagene fra Deltagerne og selv komme med forslag til, hvor de kan se en fællesmængde; hvor der kan være en 3. vej eller måske blot, hvor der er sket en tilnærmelse. Deltagernes rolle er altafgørende i denne runde. De kan være lige netop dem, der bidrager med forslag til initiativer, som kan realiseres. De kan nemlig selv påtage sig at videreføre initiativer, også selvom Debattørerne måske ikke kan tilsluttes sig – og bidrage med nye vinkler og forslag, som Debattørerne ikke selv kan komme frem til.

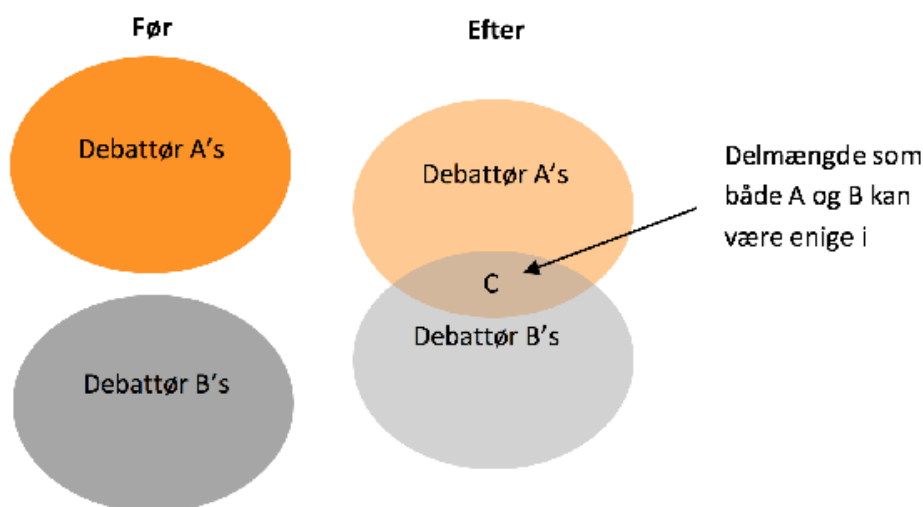
HJÆLPERNES ROLLE: I denne runde kan det være hensigtsmæssigt, at en eller flere Hjælpere går rundt med en mikrofon for at høre Deltagernes forslag til initiativer.

I. INTRODUCÉR RUNDEN.

Du fortæller Deltagerne og Debattører, hvad formålet er med runden, og du opfordrer Deltagerne til at komme med forslag til initiativer, som kan hjælpe såvel Debattørerne som Deltagerne selv til at komme videre i forhold til problemstillingen. Understreg over for Deltagerne, at forslagene skal være til fælles bedste i forhold til problemstillingen. Indspark som: 'Kunne du ikke bare give den anden Debattør helt ret og opgive dine egne synspunkter' er altså spild af tid. Her er det igen vigtigt, at du spiller rollen som moderator og skærer igennem, hvis nogle bevæger sig uden for det fælles bedste.

Din opgave er altså at finde de områder eller pointer, som begge Debattører (og Deltagerne) kan være enige om - en fællesmængde, vi kan bygge videre på - ikke at få nogen til at lægge sig ned som tabere.

Det kan illustreres ved C i 'Efter':

Det er også vigtigt, at du fortæller Deltagere og Debattører, at det ikke nødvendigvis er ambitionen at finde en fælles løsning på hele den overordnede problemstilling i løbet af Initiativrunden. Målet er finde initiativer – store som små -, der kan bringe Debattører og Deltagere videre i forhold til problemstillingen.

EKSEMPEL

Debattørerne A og B er i Frirumsdebat, fordi der er planer om at placere et asylcenter enten tæt ved den by, hvor de begge bor, eller ved nabobyen.

A er imod, at asylcenteret bliver placeret ved deres by, og B er for.

I løbet af Frirumsdebatten er det kommet frem, at A ikke nødvendigvis har noget imod flygtninge, men til gengæld er imod, at lokale danske værdier og kultur bliver sat under pres.

B har fundet frem til, at placeringen af asylcenteret ikke nødvendigvis er det vigtigste. Det afgørende er, at flygtningene bliver behandlet som mennesker.

A og B er stadig uenige om, hvorvidt asylcenteret skal ligge ved deres by eller ej, men de kan begge blive enige om, at de er glade for de danske værdier og kultur, og at flygtningene skal behandles som mennesker. I Initiativrunden kommer de derfor frem til et initiativ, hvor – uanset hvor asylcenteret bliver placeret – tager på besøg og taler med flygtningene om danske værdier og kultur. På den måde bliver de behandlet som mennesker, samtidig med at de danske værdier og kultur bliver styrket og bragt videre.

2. DELTAGERNE FINDER INITIATIVER

For at aktivere Deltagerne og gøre brug af deres kollektive viden starter vi denne runde med at bede dem om at tage to minutter, hvor de summer med sidemanden om konkrete initiativer, der kan få os videre.

Bed eventuelt Deltagerne om at forholde sig til initiativer på enten kort, mellemlang eller lang bane. Det kan gøre det lettere at forholde sig til opgaven, hvis du stiller den form for rammer op.

Når de to minutter er gået, kan du så spørge Deltagerne, hvad de er kommet frem til. Når du har hørt en håndfuld forslag til initiativer, kan du så bede Debattørerne om at forholde sig til dem.

3. HJÆLP DEBATTØRERNE MED AT FINDE VEJ VIDERE

Bed Debattørerne om at sætte sig sammen om bordet (hvor du sidder) på midten af scenen. Opgaven er nu, at Debattører og Deltagere kommer frem til konkrete initiativer.

Her er en række spørgsmål som inspiration til at hjælpe initiativ-dialogen i gang mellem Debattørerne – og Deltagerne.

Spørgsmål du kan stille til Debattørerne:

- Hvilke handlemuligheder efterlader debatten jer med?
- Hvilke konkrete initiativer kan I blive enige om?
- Hvad vil I foretage jer nu?
- Hvilken tidshorisont kan I arbejde indenfor?

Spørgsmål du kan stille til Deltagerne:

- Hvilke initiativer kan I personligt eller i fællesskab tage for at tjene det fælles bedste?

4. OPSUMMÉR AFTALER OG DEBAT

Her til sidst opsummerer du helt kort, hvor I startede, hvad I har været rundt omkring, og hvor I er endt til sidst.

5. SPØRG DELTAGERNE OG DEBATTØRER OM OPLEVELSEN

Som en afrunding kan du, hvis der er tid, spørge til folks oplevelse af Frirumsdebatten. Fx:

- Hvor blev I klogere?
- Hvad fungerede godt i dag?

6. TAK ALLE FOR AT VÆRE KOMMET.